

Dokumenttyp och beslutsinstans Plan, kommunfullmäktige	Dokumentnamn Biblioteksplan	Fastställd/Upprättad KF 2018-12-13, § 200
Dokumentansvarig Kristina Östelind	Dokumentet gäller för Tjörns kommun	Giltig till och med 2019–2022

Biblioteksplan 2019-2022

Kultur- och fritidsförvaltningen
Kristina Östelind
2018-10-02

Innehåll

1	Bakgrund och syfte	3
2	Mål- och styrdokument	4
3	Biblioteksverksamheten på Tjörn	5
3.1	Bemötande och tillgänglighet	5
3.2	Mångfald	6
3.3	Uppsökande verksamhet.....	6
3.4	Barn, unga och unga vuxna.....	6
3.5	Lässtimulans	7
3.6	Kunskap och livslånga lärandet	7
3.7	Det digitala och virtuella biblioteket	7
3.8	Arrangemang	8
4	Skolbibliotek	9
5	Föreningsdrivna bibliotek	10
6	Samverkan	11
6.1	Lokal samverkan	11
6.2	Regional samverkan.....	11
6.3	Nationell samverkan.....	11
7	Kompetensutveckling	12
8	Uppföljning och utvärdering	13
	Bilaga: Bibliotekslagen	14

1 Bakgrund och syfte

Riksdagen har genom bibliotekslagen beslutat att landets kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för den kommunala biblioteksverksamheten (Bibliotekslagen § 17). Syftet med biblioteksplanen är att tydliggöra folk- och skolbibliotekens uppdrag.

Kungliga biblioteket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi. Syftet med strategin är att långsiktigt främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet i Sverige. Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur antagna biblioteksplaner har utformats och hur de används.

2 Mål- och styrdokument

Internationella riktlinjer

- Unescos folkbiblioteksmanifest
- Unescos skolbiblioteksmanifest
- FN:s konvention om barnets rättigheter

Nationella lagar och riktlinjer

- Bibliotekslag SFS 2013:801
- Skollagen SFS 2010:800
- Läroplan för grundskolan, Lgr11
- Kungliga bibliotekets förarbete till Nationella biblioteksstrategin 2019

Lokala riktlinjer

- Vision 2035 för Tjörns kommun
- Kulturpolitisk strategi för Tjörns kommun 2014–2025
- Handlingsplanen för stärkt barn och ungdomskultur 2016–2020

3 Biblioteksverksamheten på Tjörn

Biblioteksstrukturen antogs av kultur- och fritidsnämnden 2009-10-12. Genom att satsa på ett huvudbibliotek, en filial och bemannade skolbibliotek ökar kvaliteten på verksamheten.

Huvudbiblioteket ligger i Skärhamn och är en resurs för övrig biblioteksverksamhet i kommunen, med ett brett mediebestånd och många aktiviteter.

Häggvallbiblioteket är ett integrerat skol- och folkbibliotek.

Skolbibliotek finns på samtliga sju grundskolor och får service av ett skolbiblioteksteam.

Biblioteksverksamhet i föreningsform med stöd från folkbiblioteket finns på Åstol, Dyrön, Klädesholmen och Härön. Dessa fungerar också som kulturmötesplatser med stöd från kultur- och fritidsförvaltningen.

3.1 Bemötande och tillgänglighet

Tjörns biblioteksverksamhet står för kunskap, information, kultur och sociala möten som sker i samverkan med andra aktörer, både inom och utanför Tjörns kommun. På biblioteket knyts det lokala med det globala och det historiska med nutid och framtid. Människan står i centrum på Tjörns bibliotek, och värdskap, kunskap och inspiration kännetecknar verksamheten.

Värdskapet är välkomnande och biblioteket är användarvänligt. Biblioteket präglas av ett jämlikt tilltal där varje kund möts utifrån sina förutsättningar och behov.

Kunskap genomsyrar verksamheten. Servicen är av hög kvalitet med kompetent personal som professionellt vägleder kunderna. Inspiration och upptäckarglädje skapas i biblioteket, som är en neutral plats där det finns tid för reflektion och avkoppling.

Biblioteket ska vara öppet, flexibelt och lättillgängligt för alla som bor och vistas i kommunen. Verksamheten strävar efter att följa befolkningsstrukturen på Tjörn och att skapa förutsättningar för var och ens delaktighet i bibliotekets utveckling. Bibliotekets fysiska mötesplats ska vara neutral, inbjudande och ge upphov till oväntade upplevelser. Lokalerna ska vara anpassade för alla, oavsett ålder eller funktionsvariation, och särskild hänsyn ska tas till utrymmet för barn och unga.

Den digitala mötesplatsen ska vara lättillgänglig, flexibel och interaktiv. Bibliotekets utbud och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet samt tillgängliggöra det historiska, samtidigt som det speglar pågående samhällsdebatt och verkar för läslust. Varje enskild kund ska bemötas med lyhördhet, respekt och vänlighet och på ett professionellt sätt.

3.2 Mångfald

En allt större andel av kommunens invånare har ett annat modersmål än svenska. Detta kräver större tillgång på information och litteratur på flera olika språk såväl som lättläst och språkkurser.

Biblioteken kan med sin öppenhet även vara en del av vägen mot integration, genom språkcaféer och att vara en plats för studier. Kulturell mångfald är en förutsättning för demokratisk utveckling och integration.

3.3 Uppsökande verksamhet

De grupper som inte kan ta sig till biblioteket eller har någon form av läsnedsättning erbjuds särskilda tjänster såsom *Boken kommer*. Enligt prognos kommer antalet äldre personer i kommunen öka, vilket också ökar behovet av anpassade medier och tjänster. Biblioteket ska kontinuerligt finna nya former för uppsökande verksamhet, i samverkan med andra aktörer i och utanför kommunen.

3.4 Barn, unga och unga vuxna

Särskild uppmärksamhet ska riktas mot barn, unga och unga vuxna för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Biblioteket ska synas ute i samhället och på olika arenor för att informera och inspirera så många som möjligt, med fokus på dem som idag inte besöker biblioteket. Genom att samarbeta med förskolor och barnavårdscentraler (BVC) når biblioteket barn och föräldrar. Samverkan görs också med Kulturskolan och Kultur- och fritidscentra, framför allt för att nå ungdomarna.

Biblioteket ska fortsätta att arbeta med kulturaktiviteter för barn och unga. Det gäller såväl programverksamhet där barn möter professionella utövare som barns eget skapande.

3.5 Lässtimulans

Bibliotekets roll är att främja läsning och tillgång till litteratur för alla åldrar. Medieutbudet ska stimulera till läslust, vidga vyer och utveckla känslan för det egna språket och andra språk.

Bibliotekspersonalens litteraturförmedling fyller en viktig funktion när det gäller att sprida intresset för läsande, i såväl tryckt som digital form. Litteratur till barn och unga, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter ska prioriteras.

Personer med funktionsnedsättningar ska beredas tillgång till medier i tillgängligt format och tekniska hjälpmedel som underlättar deras läsande. Tillsammans med andra aktörer ska lässtimulerande insatser, med ett vidgat textbegrepp, utvecklas för att inspirera till läslust framför allt bland barn och unga. Biblioteket ska stödja privata grupperns initiativ till lässtimulerande aktiviteter.

3.6 Kunskap och livslånga lärandet

Bibliotekets roll som kunskapsbärare och informationscentral blir allt viktigare i omvärldens ökande informations- och medieflöde. Tillsammans med andra aktörer ska biblioteket skapa förutsättningar för livslångt lärande, från förskoleålder och genom hela livet.

Studerande på olika nivåer ska beredas tillgång till litteratur och information som förmedlas av professionell personal.

Biblioteket ska arbeta för att göra fler medborgare digitalt kompetenta. Arbetet för att öka förmedlingen om informationsteknikens möjligheter och hur den kan tolkas är viktigt för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Särskild hänsyn ska tas till kunder som är ovana vid att använda digitala verktyg. För att öka den digitala delaktigheten erbjuds handledning på biblioteken, både enskilt och i grupp.

Nya och etablerade företagare ska få tillgång till relevanta informationskällor, både i tryckt och digital form.

3.7 Det digitala och virtuella biblioteket

Biblioteket ska samverka med kommunens IT-avdelning och webbansvarige vad gäller modern teknik och digital utveckling samt verka för att digital information och kommunikation blir tillgänglig för alla. Datorer, trådlöst nätverk och digitala tjänster ska finnas fritt tillgängliga.

Det virtuella biblioteket är en arena för interaktiva biblioteksmöten och en möjlighet att nå Tjörns bibliotek dygnet runt, oavsett var kunden befinner sig. Med en uppdaterad, användarvänlig och interaktiv webbsida, ska kunderna ges möjlighet att kombinera tryckt och digital information.

Användningen av sociala medier ska utvecklas för att information och kommunikation om bibliotekets tjänster, utbud och aktiviteter ska nå ut till alla.

3.8 Arrangemang

Biblioteket ska erbjuda aktiviteter som bidrar till lässtimulans, kunskap, information och kulturella upplevelser. Utbudet av arrangemang ska ha både bredd och spets och erbjudas till alla åldrar.

En målsättning är att biblioteket fungerar som en arena för barn och ungas eget skapande och för att odla kreativiteten. Samverkan med interna och externa parter ska bidra till en bredare spridning av utbudet.

4 Skolbibliotek

Ett team av skolbibliotekarier arbetar för att utveckla kommunens skolbiblioteksverksamhet som pedagogisk resurs med utgångspunkt från grundskolans läroplan, LGR 11.

Verksamheten är uppsökande för att ge alla skolor tillgång till samma utbud och ge en likvärdig service i form av lektioner och litteratur. Syftet är att nå alla elever med fokus på litteraturförmedling och medie- och informationskunnighet (MIK). I verksamheten ingår också att ge elever med läsnedsättning tillgång till lästekniska hjälpmedel och specialmedia.

Barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningens överenskommelse kring skolbiblioteksverksamheten ska säkerställa en fortsatt utveckling. Samverkan mellan olika yrkeskompetenser, gemensamma stödfunktioner och strategiskt arbete ska främja elevernas läslust och läsförståelse samt ge dem verktyg att hantera information i en komplex verklighet.

5 Föreningsdrivna bibliotek

På Åstol, Dyrön, Härön och Klädesholmen drivs biblioteken i föreningsform. Tjörns kommunbibliotek samarbetar genom att bistå med medieurval och inköp samt olika kulturarrangemang.

För att utveckla verksamheterna och samarbetet, genomförs regelbundna möten med representanter från de föreningsdrivna biblioteken och personal från kommunbiblioteken.

6 Samverkan

Tjörns kommunbibliotek ska skapa förutsättningar för utveckling av olika samarbetsformer, internt och externt, för att nå ut till alla. Biblioteket ska vara delaktigt i utveckling av samverkan lokalt, regionalt och nationellt.

6.1 Lokal samverkan

Folkbiblioteket samverkar med andra kommunala verksamheter, såsom förskola, skola, integrationsenheten, socialförvaltningen, folkhälsosamordnaren och övriga verksamheter inom kultur- och fritidsförvaltningen.

Externa samarbetspartners är bland annat studieförbund, föreningar och Nordiska Akvarellmuseet.

6.2 Regional samverkan

Tjörns kommunbibliotek ingår på delregional nivå i *Bibliotek i Väst*, som är ett bibliotekssamarbete mellan Öckerö, Kungälv, Stenungsunds, Ale, Orust och Lilla Edets kommuner. Bibliotek i Väst har en gemensam biblioteksdatabas och ett gemensamt lånekort som gör mediebeståndet tillgängligt för alla i de sju kommunerna.

Biblioteken samverkar också i olika arbetsgrupper och anordnar gemensam fortbildning för all bibliotekspersonal. I varje län eller region finns en länsbiblioteksfunktion som samlar, stödjer och utvecklar biblioteken. I Västra Götalandsregionen finns denna funktion hos *Kultur i Väst*, som är en kulturförvaltning inom regionen.

6.3 Nationell samverkan

Kungliga biblioteket ska ta fram en nationell biblioteksstrategi som utgår från Bibliotekslagen. Den nationella strategin ska vara en riktlinje för alla bibliotek i Sverige.

I dagsläget finns *Libris*, som är en nationell biblioteksdatabas, en samkatalog där Bibliotek i Väst ingår. Samtliga bibliotek i Sverige kommer framöver vara anslutna till Libris.

7 Kompetensutveckling

Tjörns kommunbibliotek ska utgöra en utvecklande och stimulerande arbetsplats.

I samband med att bibliotekens roll som informationsförmedlare ökar, ställs också större krav på personalens kompetens. För bibliotekens verksamhet är det angeläget att betona vikten av att befintlig personal erbjuds en bra kompetensutveckling. I samband med nyrekrytering ska en inventering alltid göras av vilken kompetens som verksamheten behöver för att kunna möta framtidens krav.

8 Uppföljning och utvärdering

Med biblioteksplanen som grund gör biblioteken en årligen återkommande aktivitetsplan, där verksamheten planeras och mål för kommande år sätts upp. En årlig redovisning görs till *Sveriges officiella biblioteksstatistik* som Kungliga biblioteket ansvarar för.

För att öka delaktigheten genomförs också varje år en enkät på olika arenor i kommunen. Genom att fånga upp kommuninvånarnas samt besökarnas synpunkter, kan ytterligare förbättringar och utveckling ske inom biblioteksverksamheten i Tjörns kommun.

Bilaga: Bibliotekslagen

Bibliotekslag (2013:801)

Kulturdepartementet

Utfärdad 2013-10-31, ändrad tom. SFS 2017:768

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform. Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete,

verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande. Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. *Lag (2017:768).*

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.